

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
281-66/17
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 34733 датум: 21.09.2017.г.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА
МОНИТОРИНГ ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети Полицијској станици Сурдулица

Београд, август 2017. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Секретаријат Националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Секретаријатом руководи секретар НПМ у складу са смерницама заменика Заштитника грађана, задуженог за заштиту права лица лишених слободе.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Група 484, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународна мрежа помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ – Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС – Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен 29. јануара 2016. год. у "Сл. гласнику РС".

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

УСТАНОВА	Полицијска управа у Врању – Полицијска станица Сурдулица
ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	01. август 2017. године
ОСНОВ ПОСЕТЕ	Послови Националног механизма за превенцију тортуре, у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ЦИЉЕВИ ПОСЕТЕ	Праћење поступања по препорукама из Извештаја НПМ о посети Полицијској управи у Врању ⁴ Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ВРСТА ПОСЕТЕ	редовна, по Плану посета за 2017. годину
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је ненајављена
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана
САСТАВ ТИМА	Вођа тима: Марко Анојчић, <i>Заштитник грађана / НПМ</i> Чланови тима: Јелена Јелић, <i>Заштитник грађана / НПМ</i> Проф. др Ђорђе Алемпијевић, <i>специјалиста судске медицине</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Полицијски службеници ПС Сурдулица су остварили сарадњу са НПМ и омогућили му да оствари свој мандат. Члановима тима су пружене тражене информације и омогућен им је обилазак просторија за задржавање и увид у документацију о задржавању грађана. Током посете тим НПМ није могао да оствари увид у документацију о употреби средстава принуде нити у предмете притужби грађана, јер се ова документација налазила закључана у канцеларији начелника ПС, који једини има кључ и који у тренутку посете није био ту.

ТОК ПОСЕТЕ

Након представљања чланова тима и циљева посете дежурном полицијском службенику, обављен је обилазак просторија за задржавање, па је у канцеларији Дежурне службе извршен увид документацију о задржавању грађана.

⁴ Бр. 71-45/14 од 18. августа 2014. год.

1. ПРЕТХОДНА ПОСЕТА

НПМ је обавио системску посету ПУ Врање у периоду од 7. до 9. јула 2014. године. Посета је била најављена и тада су посећене све полицијске станице и друге организационе јединице које се налазе у саставу ове ПУ. О посети је састављен Извештај са девет препорука за отклањање уочених недостатака и унапређење поступања.⁵

Од девет препорука које су упућене 2014. године, њих осам се односи и на поступање ПС Сурдулица. С обзиром да се једине просторије задржавања у оквиру ПУ Врање налазе у ПС Сурдулица и да се овде доводе лица којима је одређено задржавање у свим организационим јединицама ПУ, овом приликом НПМ је посетио само ту полицијску станицу.⁶ Посета је обављена у вечерњим сатима и у тренутку посете није било лица којима је одређено задржавање.

Током ове посете је констатовано да стање није измењено у односу на посету НПМ из 2014. године. У наставку Извештаја наведена су запажања и утврђено стање у односу на препоруке из горе наведеног Извештаја о посети.

2. ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА

1.

ПРЕПОРУКА НПМ из 2014. год.

ПУ Врање и полицијске станице у њеном саставу ће лицима задржаним по основу одредаба ЗКП, поред усменог обавештавања о правима и уручивања образаца обавештења о правима ухапшеног предвиђеног чланом 69. ЗКП, уручивати и примерак обрасца „Права доведеног и задржаног лица“.

ПУ Врање и ПС у њеном саставу обезбедиће да се свим лицима задржаним на основу одредби Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима уручује писано обавештење о правима које је предвиђено Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима.

Пријем обрасца о правима, задржано лице ће потврдити својим потписом на примерку обрасца који ће се улагати у предмет о задржавању.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ

У бројним предмета о задржавању лица у које је НПМ остварио увид нису пронађени обрасци о правима.

У појединим предметима је уочено да је обавештење о правима уручено неколико сати након почетка задржавања. НПМ указује да стандарди Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (СРТ) постављају обавезу да грађани одведени у полицијски притвор без одлагања буду упознати са својим правима, тако што ће им се одмах по притварању дати формулар у ком су наведена ова права.⁷ За овакав начин поступања се залаже и НПМ. За уручење овог формулара задржаном грађанину није неопходно сачекати израду

⁵ Бр. 71-45/14 од 18. август 2014. год.

⁶ Поред просторија у ПС Сурдулица, ПУ Врање за задржавања грађана користи и просторије Окружног затвора у Врању.

⁷ Видети: Нови стандарди СРТ у погледу полицијског притвора – Извод из XII општег извештаја, објављеног 2002. године, СРТ/Inf (2002)15, ст. 44.

решења о задржавању, како би се формулар и решење уручили истовремено, већ се формулар може уручити одмах по довођењу у полицијску станицу, односно након што је грађанину саопштено да је задржан.

ПРЕПОРУКА

ПУ Врање ће задржаним лицима писана обавештења о правима уручивати без одлагања.

ПУ Врање ће један примерак обавештења о правима, са потписом задржаног лица да је примио обавештење или са констатацијом полицијског службеника да је лице одбило да потпише, чувати у предметима задржавања.

2.

ПРЕПОРУКА НПМ из 2014. год.

ПУ Врање неће, уколико задржане особе то не желе, самоиницијативно обавештавати њима блиска лица.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ

Према наводима полицијских службеника, блиске особе задржаних лица се обавештавају о њиховом лишењу слободе само уколико они то затраже. НПМ је уочио да се подаци о особи која је обавештена и однос задржаног и те особе уписују у записник о задржавању (као и у решење када су у питању задржавања на основу Закона о прекршајима⁸ и Закона о безбедности саобраћаја на путевима⁹ - ЗОБС), као и да се, са друге стране, на исти начин констатује и да задржани није желео да се ико обавести.

У документацији није евидентирано и када је блиска особа задржаног лица обавештена. СРТ у својим стандардима тражи да се у записник о задржавању евидентирају сви аспекти притвора и све радње предузете у вези притворених особа, између осталог и време када је члан породице био контактиран.¹⁰ Такође, у Извештају СРТ о посети Србији 2015. године, Комитет је апеловао на органе Републике Србије да обезбеде да сва лица које полиција лиши слободе, из ма ког разлога, добију право да обавесте блиског рођака или треће лице по свом избору о својој ситуацији на самом почетку лишења слободе (односно, од часа када су у обавези да остану са полицијом).¹¹

ПРЕПОРУКА

ПУ Врање ће у свим случајевима задржавања грађана евидентирати време када је блиска особа задржаног лица обавештена о његовом лишењу слободе.

⁸ "Сл. гласник РС", бр. 65/13, 13/16 и 98/16 - одлука УС.

⁹ "Сл. гласник РС", бр. 41/09, 53/10, 101/11, 32/13 - одлука УС, 55/14, 96/15 - др. закон и 9/16 - одлука УС.

¹⁰ Видети: Полицијски притвор - Извод из II општег извештаја, објављеног 1992. године, СРТ/Inf (92)3, ст. 40.

¹¹ СРТ (2016) 21, ст. 24.

3.

ПРЕПОРУКА НПМ из 2014. год.

Полицијски службеници ће присуствовати лекарском прегледу само на изричит захтев лекара, о чему ће се сачинити службена белешка у којој ће на јасан начин бити предочени разлози за присуство полицијског службеника.

Полицијски службеник је дужан да лекара упозори на све безбедносне аспекте који су релевантни за доношење одлуке од стране лекара о присуству немедицинског особља лекарском прегледу.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ

Полицијски службеници и даље присуствују лекарским прегледима задржаних грађана и о томе се не сачињавају службене белешке. Поред тога, међу документацијом о задржавању грађана су пронађени и специјалистички лекарски извештаји који су садржали информације које нису од значаја за поступање према лицу током задржавања, а у једном је констатовано присуство полицијских службеника лекарском прегледу. Полицијски службеници су навели да након обављеног лекарског прегледа грађанина у локалном здравственом центру ни они ни прегледани грађани не добијају одмах лекарски извештај већ број у протоколу прегледа под којим је преглед евидентиран, па се извештај о прегледу касније прибљавља писменим путем.

И даље постоји отежана сарадња са здравственим центром у Сурдулици: услед недовољног броја запослених лекари не долазе на позив у ПС, већ полицијски службеници одводе лице коме је потребна здравствена нега до здравственог центра.

ПРЕПОРУКА

ПУ Врање ће обезбедити да полицијски службеници, приликом поступања у вези са лекарским прегледима задржаних лица, поштују следеће принципе:

- полицијски службеници неће присуствовати лекарским прегледима задржаних лица;
- полицијски службеници су дужни да лекара упозоре на евентуалне безбедносне ризике да се преглед задржаног лица обави без присуства полицијских службеника;
- полицијски службеници ће присуствовати лекарским прегледима задржаних лица уколико лекар из безбедносних разлога то затражи;
- у случајевима када полицијски службеници присуствују лекарском прегледу задржаног лица, прегледу ће присуствовати полицијски службеници истог пола ког је и лице које се прегледа и биће присутни тако да не могу да чују разговор између лекара и задржаног лица;
- полицијски службеници ће писмено констатовати да ли су били присутни лекарском прегледу задржаног лица, садржину евентуалног упозорења на безбедносне ризике датог лекару и чињенице које су биле одлучне за то;
- у предмете сачињене поводом задржавања лица неће се прилагати медицинска документација за то лице и информације о здравственом стању задржаног лица ће бити доступне искључиво здравственим радницима ради остваривања законом утврђених надлежности и задржаном лицу;
- изузетно, информације о здравственом стању задржаног лица ће бити доступне полицијским службеницима само уколико је то од значаја за поступање према њему током задржавања и у мери неопходној за обављање

њиховог посла: мишљење лекара о томе да ли је лице у здравственом стању које дозвољава да буде задржано и да ли му је током задржавања потребна посебна пажња или нега (нпр. терапија, посебна исхрана или слично);

- задржаним лицима ће се омогућити да задрже примерке извештаја о обављеним лекарским прегледима.

4.

ПРЕПОРУКА НПМ из 2014. год.

ПУ Врање и ПС у њеном саставу водиће, у складу са Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима, у писаном облику униформни записник о задржавању.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ

У предметима задржавања се налазе уредно попуњени записници о задржавању, писмени отправаци стандардизованог електронског записника о задржавању који је прописало Министарству унутрашњих послова. Поједини записници о задржавању на основу Законика о кривичном поступку¹² (ЗКП) нису били потписани од стране задржаног лица нити је од стране полицијског службеника констатовано да је лице одбило да потпише и из којих разлога.

Према наводима полицијских службеника, до овога долази када се лица задржана на основу ЗКП задржавају у Окружном затвору у Врању, док се записник води у ПС Сурдулица, па лица приликом пуштања на слободу немају могућност да потпишу записник. Електронски записник се закључује са податком о времену када је завршено задржавање и тек након тога се израђује његов писмени отправак. Проблеми са вођењем електронског записника се појављују и када се у ПС Сурдулица задржавају грађани којима је задржавање одређено у другим полицијским станицама јер се у тим случајевима недостајући подаци прибављају путем телефонских разговора са полицијским службеницима тих станица. Исто тако, када се ради о грађанима којима је задржавање одређено у другим полицијским станицама, настају проблеми са вођењем предмета задржавања, јер полицијски службеници ти станица приликом остављања или преузимања лица не доносе са собом комплетну документацију, па су често списи предмета непотпуни.

5.

ПРЕПОРУКА НПМ из 2014. год.

У ПУ Врање и ПС у њеном саставу почетак задржавања по ЗКП рачунаће се од момента лишења слободе задржаног лица, односно одазивања позиву, а решење о задржавању уручиваће се најкасније у року од два сата од момента лишења слободе, односно од момента саопштавања осумњиченом да је задржан.

У ПУ Врање и ПС у њеном саставу, почетак задржавања по ЗОБС рачунаће се од момента искључења задржаног лица из саобраћаја.

¹² "Сл. гласник РС", бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13 и 55/14.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ

У предметима задржавања у које је НПМ остварио увид почеци задржавања нису правилно рачунати. На пример, задржавање на основу ЗКП грађанину је рачунато од 18:30, када му је и уручено решење, а из документације се види да су од њега у полицијској станици прикупљана обавештења истог дана од 17:30 часова. Такође, и из евиденције о задржавању грађана се види да се време уручења решења често поклапа са временом почетка задржавања, а понегде је време уручења решења и раније у односу на почетак задржавања.¹³ Задржавање на основу ЗОБС једном грађанину је рачунато од 19:40 иако је, према извештају о примењеном овлашћењу, искључен из саобраћаја у 19:21 часова, а другом од 19:15 часова, иако је према доступној документацији искључен из саобраћаја након што је у 18:33 часова заустављен од стране полиције ради контроле и алкотестиран.¹⁴

Такође, утврђено је да се грађанима углавном убрзо по почетку задржавања уручује решење. Упак, у појединим случајевима ово решење није уручено благовремено. На пример, једном грађанину који је био задржан у периоду од 00:45 до 12:05 решење о задржавању је уручено у 12:05, дакле по истеку задржавања, а једном, који је задржан од 19:40, решење је уручено у 23:40.

ПРЕПОРУКА

ПУ Врање ће почетак задржавања грађана на основу Законика о кривичном поступку и Закона о прершајима рачунати од часа хапшења, односно одазивања на позив, а на основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима од искључења из саобраћаја.

ПУ Врање ће решења о задржавању уручивати грађанима најкасније у року од два сата од момента лишења слободе.

6.

ПРЕПОРУКА НПМ из 2014. год.

ПУ Врање предузеће мере како би се у радни однос у ПС Трговиште и ПС Босилеград примиле полицијске службенице ради ефикаснијег обављања полицијских послова када се задржавају лица женског пола.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ

Иако се ова препорука односи на полицијске станице у Трговишту и Босилеграду, НПМ је од полицијских службеника ПС Сурдулица добио информацију да су у овој станици запослене 3 полицијске службенице, па постоје услови да претресе увек врши полицијски службеник оног пола којег је лице које се претреса.

¹³ Члан 294. став 1. ЗКП: Лице ухапшено у складу са чланом 291. став 1. и чланом 292. став 1. овог законика, као и осумњиченог из члана 289. ст. 1. и 2. овог законика, јавни тужилац може изузетно задржати ради саслушања најдуже 48 часова од часа хапшења, односно одазивања на позив.

¹⁴ Члан 44. став 7. Правилника о начину вршења контроле и непосредног регулисања саобраћаја на путевима и вођењу обавезних евиденција о примени посебних мера и овлашћења ("Сл. гласник РС", бр. 69/10, 78/11, 31/13, 37/13 - испр., 85/14 и 98/16 - одлука УС): Време задржавања рачуна се од тренутка кад је полицијски службеник према лицу на месту учињеног прекршаја применио наређење у складу са чланом 40. став 2. тачка 5. Закона о полицији ("Службени гласник РС", бр. 101/05 и 63/09 - УС) и саопштио разлоге за задржавање. По завршеном задржавању, уколико постоје оправдани разлози, лице се доводи, односно изручује надлежном органу.

7.

ПРЕПОРУКА НПМ из 2014. год.

ПУ Врање ће предузети одговарајуће мере и активности у циљу обезбеђивања адекватних просторија за задржавање у оквиру полицијских станица.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ

Просторија за задржавање у ПС Сурдулица је и даље једина таква просторија на подручју ПУ Врање. Ова околност ствара увећане трошкове и проблеме у раду организационе природе. Такође, за време транспорта из удаљенијих места се повећава безбедносни ризик како за задржана лица тако и за поступајуће полицијске службенике. Иако је ПУ Врање предложила Министарству унутрашњих послова да сагледа могућности за оспособљавање просторија у седишту ПУ за 4 лица, у ПС Бујановац и Прешево за по 3 лица и у ПС Владичин Хан и Босилеград за по 2 лица,¹⁵ ништа од предложеног није урађено. Такође, ПУ је у депешу Министарству из 2013. године¹⁶ на прво место инвестиционих радова ставила изградњу просторије за задржавање у седишту ПУ.

И током ове посете НПМ је упознат са депешом начелника ПУ, којом је пренета депеша директора полиције, да се, у случају задржавања грађана на основу ЗОБС, када су просторије попуњене, грађани задржавају у другим радним службеним просторијама, уз стални надзор од стране полицијског службеника. Са овом депешом НПМ је упознат током посете ПУ Панчево обављеној 21. јула 2017. године. Прегледом документације је утврђено да је у ПС Сурдулица истовремено налазило 4 грађанина у алкохолисаном стању који су задржани на основу ЗОБС и они су за то време били смештени у просторији за задржавање и у 3 различите канцеларије. **НПМ сматра да депеша, која очигледно није у складу са важећим прописима и стандардима,¹⁷ представља изнуђено решење, с обзиром да у организационим јединицама ове и других ПУ нема довољно адекватних просторија за задржавање грађана, али и да није добро решење и да не би требало да постане трајно решење, већ да би Министарство унутрашњих послова требало да задржаним грађанима омогући боравак у адекватним и безбедним условима, а полицијским службеницима несметано обављање њихових послова. За испуњење наведеног је потребно**

¹⁵ Извештај ПУ Врање о поступању по предложеним мерама за отклањање недостатака бр. 03-568-2/14 од 23. септембра 2014. год.

¹⁶ Бр. 849/13 од 17. октобра 2013. год.

¹⁷ Чл. 28. Правилника о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 54/06.): Полицијски службеници задржавају лице у службеним просторијама полиције за задржавање или у за то одређеним просторијама надлежних органа правосуђа, а изузетно и у другим службеним просторијама полиције или у посебно прилагођеном простору возила, **али не дуже него што је потребно да се изврши превоз или други задаци полиције;**

Чл. 44. Правилника о начину вршења контроле и непосредног регулисања саобраћаја на путевима и вођењу обавезних евиденција о примени посебних мера и овлашћења: Полицијски службеник задржава возача у службеним просторијама полиције за задржавање или у за то одређеним просторијама надлежних органа правосуђа;

Чл. 2. Упутства о поступању према доведеним и задржаним лицима (01 бр. 7989/12-10 од 10. децембра 2012. год.): Лица, којима је одређено задржавање на основу одредби Закона о полицији, Законика о кривичном поступку, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима, могу се задржати у службеним просторијама која су намењена за задржавање лица, као и у одговарајућим за то намењеним просторијама правосудних органа Републике Србије. Лица се могу задржати и у другим радним службеним просторијама министарства или у простору службеног возила намењеног за превоз лица, **за време које је потребно ради вршења неодложних полицијских послова или примене полицијских овлашћења,** уз сталан надзор од стране полицијских службеника.

обезбедити довољан број адекватних просторија за задржавање у организационим јединицама ПУ.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће обезбедити довољан број адекватних просторија за задржавање у организационим јединицама ПУ Врање, у складу са важећим стандардима и потребама рада.

8.

ПРЕПОРУКА НПМ из 2014. год.

ПС Сурдулица предузеће мере како би се у просторији за задржавање доток природне и вештачке осветљености побољшао и омогућио доток свежег ваздуха и природне вентилације.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ

ПУ је од Министарства унутрашњих послова, поред оспособљавања просторија за задржавање у горе наведеним полицијским станицама, затражио и отклањање недостатака у просторији у ПС Сурдулица јер ПУ није у могућности да их отклони самостално, имајући у виду да то не би спадало у текуће одржавање. Дописом¹⁸ је затражено решавање недостатка дотока природне светлости и свежег ваздуха, уградњу санитарних уређаја, канализационе мреже и паравана. Међутим, ништа од траженог није урађено и услови у просторији су непромењени у односу на претходну посету.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће обезбедити да се обаве неопходне адаптације просторије за задржавање у ПС Сурдулица, како би услови у њој били у складу са важећим стандардима.

9.

ПРЕПОРУКА НПМ из 2014. год.

ПС Сурдулица ће предузети потребне мере, како би се обезбедило да се видео записи чувају - архивирају у трајању не краћем од 30 дана, као и да се на видном месту унутар просторија за задржавање постави обавештење да су просторије под видео надзором.

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУЦИ

Видео записи се и даље не чувају. Према наводима полицијских службеника, надзор над задржаним лицем се преваходно обавља преко стакла у зиду између канцеларије дежурне службе и просторије, а видео надзор се користи по потреби. С обзиром да чување видео материјала доприноси превенцији било каквог лошег поступања према задржаним грађанима, потребно је обезбедити да се видео материјал снимити и сачува разуман временски период. Слично као и за адаптацију, ПУ Врање је оценило да набавка уређаја за снимање и репродукцију видео записа не представља текуће одржавање и од Министарства унутрашњих послова дописом затражило отклањање

¹⁸ Извештај ПУ Врање о поступању по предложеним мерама за отклањање недостатака.

овог недостатка.¹⁹ За разлику од претходне посете, сада је обавештење да су просторије под видео надзором видно истакнуто унутар просторије.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће предузети потребне мере како би се снимци видео надзора у просторији за задржавање у ПС Сурдулица чували у трајању не краћем од 30 дана.

3. ОСТАЛА ЗАПАЖАЊА

Приликом претходне посете НПМ је утврдио да се, упркос спорној одредби Упутства о поступању према доведеним и задржаним лицима које се односи на обавезно везивање лица приликом довођења у полицијску станицу, у ПУ Врање везивање спроводи само када је то неопходно ради савладавања отпора и контролисања лица које се доводи и задржава. Овакву праксу НПМ је тада похвалио јер осликава стандарде Савета Европе, тј. Европског суда за људска права који употребу средстава принуде против лица лишених слободе која није апсолутно неопходна тумачи као нарушавање људског достојанства и да у начелу представља повреду права гарантованог у члану 3. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода,²⁰ којим је прописана забрана мучења.

Поступање је у међувремену погоршано. Наиме, недавном депешом Дирекције полиције полицијским службеницима је још једном поновљена обавеза придржавања Упутства, односно да увек приликом довођења грађана примењују средства за везивање. Полицијски службеници су навели да тако и поступају. НПМ је више пута до сада истицао да овакво поступање није у складу са важећим прописима и стандардима.

10.

УТВРЂЕНО

Министарство унутрашњих послова је обавезало полицијске службенике ПС Сурдулица да увек употребљавају средства за везивање приликом транспорта грађана, без обзира на то да ли су испуњени прописани услови за примену ове мере.

РАЗЛОЗИ

Лица одговорна за примену закона могу прибећи употреби силе само ако је то заиста неопходно, и то у оној мери у којој то захтева вршење њихове дужности.²¹

Службена лица која спроводе закон ће у вршењу својих дужности, колико год је могуће, примењивати ненасилна средства пре прибегавања употреби силе или ватреног оружја. Они могу употребити силу или ватрено оружје само ако друга средства постану неефикасна или се од њих не може очекивати да постигну жељени ефекат. Када год је законита употреба силе или ватреног оружја неизбежна, службена лица која спроводе закон ће: ограничено их примењивати и деловати у зависности од озбиљности прекршаја и легитимног циља који се жели постићи; свести на минимум штету и повреду и поштовати и чувати људски живот; осигурати да се подршка и медицинска помоћ пружи свакој повређеној или угроженој особи у

¹⁹ Извештај ПУ Врање о поступању по предложеним мерама за отклањање недостатка.

²⁰ Ратификована Законом објављеним у "Сл. листу СЦГ – Међународни уговори", бр. 9/03.

²¹ Кодекс понашања лица одговорних за примену закона, усвојен Резолуцијом Генералне скупштине УН бр. 34/169 од 17. децембра 1979. год, чл. 3.

најранијем могућем тренутку; осигурати да су рођаци или блиски пријатељи повређене или угрожене особе обавештени у најкраћем могућем року.²²

У погледу поступања према особи лишеној слободe, свако прибегавање физичкој принуди које није апсолутно неопходно услед њеног понашања нарушава људско достојанство и у начелу представља повреду права гарантованог у члану 3 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода.²³

Пре примене полицијског овлашћења полицијски службеник дужан је да се увери да су испуњени сви законски услови за примену овлашћења и одговоран је за ту процену.

Приликом примене полицијских овлашћења полицијски службеник поступа у складу са законом и другим прописом и поштује стандарде постављене Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, Основним принципима УН о употреби силе и ватреног оружја од стране службених лица која спроводе закон, Европским кодексом полицијске етике и другим међународним актима који се односе на Полицију.²⁴

Примена полицијског овлашћења мора бити сразмерна потреби због које се предузима. Примена полицијског овлашћења не сме изазвати веће штетне последице од оних које би наступиле да полицијско овлашћење није примењено. Између више полицијских овлашћења примениће се оно којим се задатак може извршити са најмање штетних последица и за најкраће време. Приликом примене средстава принуде настојаће се да њихова употреба буде поступна, односно од најлакшег према тежем средству принуде и, у сваком случају, уз минимум неопходне силе.²⁵

Полицијски службеник средства принуде употребиће само ако се на други начин не може извршити задатак и то суздржано и сразмерно опасности која прети законом заштићеном добру и вредности, односно тежини дела које се спречава или сузбија.

Полицијски службеник увек ће употребити најблаже средство принуде којим се може постићи законити циљ, сразмерно разлогу употребе и на начин којим се службени задатак извршава без непотребних штетних последица.²⁶

Средства за везивање могу се употребити за спречавање напада, отпора, бекства или самоповређивања лица.²⁷

Полицијски службеници у Министарству прихватају следеће стандарде поступања: дужност служења грађанима и заједници, одговарање на потребе и очекивања грађана, поштовање законитости и сузбијање незаконитости, остваривање људских и мањинских права и слобода, недискриминација при извршавању полицијских задатака, сразмерност у употреби средстава принуде, забрана мучења и примене нечовечних и понижавајућих поступака, пружање помоћи настрадалим лицима, придржавање професионалног понашања и интегритета, обавеза заштите тајних података и обавеза одбијања незаконитих наређења и пријављивање корупције.²⁸

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће изменити одредбе Упутства о поступању према доведеним и задржаним лицима које се односе на обавезну примену

²² Основни принципи УН о употреби силе и ватреног оружја од стране службених лица која спроводе закон, принципи бр. 4. и 5.

²³ Пресуда Европског суда за људска права у предмету Берлински против Пољске (представке број 27715/95 и 30209/96), параграф 59.

²⁴ Закон о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 6/16), чл. 65. ст. 1. и 4.

²⁵ Закон о полицији, чл. 68.

²⁶ Закон о полицији, чл. 105. ст. 2. и 3.

²⁷ Закон о полицији, чл. 114. ст. 1.

²⁸ Кодекс полицијске етике ("Сл. гласник РС", бр. 17/17), чл. 14.

средстава за везивање, тако што ће прописати да ће се средства за везивање користити само када је то заиста неопходно, а не приликом превоза, односно транспорта сваког лица, као што је сада одређено.

Министарство унутрашњих послова ће све полицијске управе обавестити да престану са обавезном применом средстава за везивање приликом транспорта лица чије се довођење врши.